

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 9 lipca 2008r.

Jolanta Fedak

DPS -V- 0702- 40 -2616-JL/08

V. Nam W.DR
SEKRETARIAT
Biuro Prac Senackich
Wpłynęło dn. *14. 07. 08*
nr. *526.1* podpis. *W*

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. *10.07.08.*

nr. *4267* podpis. *Borusewicz*

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 29 kwietnia br. znak BPS/DSK-043-565/08, w sprawie oświadczenia Pani Senator Małgorzaty Adamczak dotyczącej wsparcia finansowego domów pomocy społecznej, wyjaśniam, co następuje:

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.) prowadzenie domów o zasięgu lokalnym jest zadaniem własnym gminy, zaś prowadzenie domów pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym jest zadaniem własnym powiatu, dofinansowanym z budżetu państwa. Domy regionalne mogą być finansowane jako zadanie własne lub dofinansowywane z budżetu państwa.

Od 1 stycznia 2004 roku zgodnie z art. 87 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego powiat otrzymuje dotację na mieszkańców domów pomocy społecznej prowadzonych w ramach zadania własnego lub prowadzonych na jego zlecenie, umieszczonych na podstawie skierowania wydanego przed dniem 1 stycznia 2004 roku (bez względu na fakt czy dom uzyskał już zezwolenie, czy też funkcjonuje w oparciu o zezwolenie warunkowe). Środki na dotacje dla powiatów na dofinansowanie prowadzenia domów pomocy społecznej planuje wojewoda. Przyjęty mechanizm finansowania domów pomocy społecznej pozwala na zwiększenie dotacji na jednego mieszkańca domu pomocy społecznej w trakcie roku budżetowego i najczęściej województwa podejmują stosowne decyzje w tym zakresie. Tak więc średnia dotacja na mieszkańca domu pomocy społecznej w ciągu roku budżetowego może wzrastać. Dodatkowo zgodnie ze znowelizowanym przepisem art. 155 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w domu, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%.

Występuje zróżnicowanie wysokości dotacji na 1 mieszkańca zarówno w województwach jak i w domach pomocy społecznej tego samego województwa w zależności od wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca. Zróżnicowanie poziomu finansowania występowało od początku przejęcia domów pomocy społecznej przez samorządy powiatowe i występuje nadal, chociaż 2 razy podejmowane były działania ze strony administracji rządowej w celu wyrównania tych różnic (w roku 2002 i 2004).

Pobyt mieszkańców skierowanych do domu pomocy społecznej po dniu 1 stycznia 2004 roku opłacany jest do wysokości średniego kosztu utrzymania. Średni koszt utrzymania

ustalany jest corocznie przez organ prowadzący dom lub zlecający prowadzenie domu, w oparciu o koszty działalności domu. Opłatę ponosi mieszkaniec, rodzina i gmina:

- jako pierwsza opłatę ponosi **osoba kierowana do domu pomocy społecznej** w wysokości 70 % dochodu własnego nie więcej niż pełny koszt utrzymania,

- w drugiej kolejności **rodzina osoby kierowanej** - małżonek, zstępni(dzieci, wnuczki) przed wstępnymi(rodzicami, dziadkami) jeżeli jej sytuacja na to pozwala (tylko wtedy, gdy odpłatność wnoszona przez mieszkańca domu nie pokrywa w pełni średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domu pomocy społecznej); ustawa określa ustalanie odpłatności w przypadku dochodu wyższego niż 250% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej (czyli powyżej **1192,5 zł**) i wyższego niż 250% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (czyli powyżej **877,5 zł**).

W sytuacji wniesienia odpłatności przez członków rodziny kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może być niższa niż 250% tego kryterium, a w przypadku osoby w rodzinie nie może być niższa niż 250% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,

- trzecia w kolejności jest **gmina**, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej – w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa wyżej.

Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej znana jest obecna, trudna sytuacja finansowa domów pomocy społecznej, związana głównie z niskimi wynagrodzeniami pracowników, ale także z rosnącą inflacją.

Zgodnie z art. 123 ustawy o pomocy społecznej prawa i obowiązki pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej regulują (z wyjątkiem pracowników zatrudnionych na podstawie ustawy – Karta nauczyciela) przepisy o pracownikach samorządowych, a więc ustawa z 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1593 z późn. zm.) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Rady Ministrów z 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. nr 146, poz. 1222, z późn. zm.). Określanie poziomu wynagrodzeń w poszczególnych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej leży po stronie samorządu i kierowników tych jednostek. Rada Ministrów określając zasady wynagradzania pracowników zatrudnionych w wymienionych jednostkach przyjęła, iż pracodawcy będą samodzielnie ustalać miesięczne stawki wynagrodzenia zasadniczego, na podstawie tabeli punktowych rozpiętości kategorii zaszerogowania (określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia), a także najniższego wynagrodzenia zasadniczego ustalonego przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego i wartości jednego punktu w złotych ustalonego przez pracodawcę w porozumieniu z wymienionym organem (§ 3 rozporządzenia). Finansowanie wydatków na wynagrodzenia pracowników samorządowych następuje w ramach środków przewidzianych na ten cel w budżetach własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Zdają sobie sprawę, że dodatkowe niezadowolenie i rozgoryczenie pracowników pomocy społecznej, którzy za swoją ciężką pracę otrzymują bardzo niskie wynagrodzenie, będą akcje protestacyjne niektórych grup zawodowych skutkujące dla nich podwyżkami wynagrodzeń (lekarze, pielęgniarki, celnicy, nauczyciele, górnicy). Możliwość otrzymania lepiej płatnej pracy za granicą lub przez pracowników medycznych w służbie zdrowia spowodowała odpływ niektórych pracowników z domów pomocy społecznej. Oczywiście sytuacja w tym zakresie jest różna w zależności od województwa. Departament Pomocy i Integracji Społecznej otrzymuje liczne wystąpienia w tej sprawie.

Zebrane dane w I kwartale 2007 roku dotyczące wynagrodzeń niektórych grup pracowników domów pomocy społeczne pozwoliły również na dokonanie analizy na temat średnich miesięcznych wysokości wynagrodzeń w domach samorządowych jak i prowadzonych na zlecenie starostów w poszczególnych województwach. Przykładowo, średnie wynagrodzenie osób zatrudnionych na stanowiskach pielęgniarek w domach pomocy społecznej (powiatowych i prowadzonych na zlecenie powiatu) w kraju wynosiło, wg stanu na koniec 2006 roku, 1650 zł miesięcznie. Najwyższą średnią odnotowano w domach dla osób przewlekle somatycznie chorych – ok. 1742 zł brutto miesięcznie. Najniższą w domach dla osób przewlekle psychicznie chorych – ok. 1614 zł brutto.

Różnice w wynagrodzeniach występują w zależności od typu domu, organu prowadzącego dom lub województwa. Przy czym należy pamiętać, że w trakcie przekazywania domów pomocy społecznej samorządom, było pewne zróżnicowanie w zakresie poziomu finansowania domów pomocy społecznej, ale pracownicy wynagradzani byli w oparciu o to samo rozporządzenie płacowe dotyczące pracowników domów pomocy społecznej, więc poziom wynagradzania nie mógł być aż tak bardzo zróżnicowany.

Problemem bardzo ściśle powiązaniem ze sposobem finansowania domów pomocy społecznej, jest problem finansowania usług zdrowotnych dla mieszkańców domów. Domy pomocy społecznej, które nie mają w obowiązku świadczenia usług zdrowotnych, a jedynie umożliwiać mieszkańcom korzystanie z tych usług, w praktyce muszą je świadczyć z uwagi na konieczność zapewnienia opieki i pielęgnacji mieszkańcom przez 24 godziny na dobę.

Ustawa o pomocy społecznej w art. 55 wskazuje, że dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających, oraz w art. 58 wskazuje, iż po stronie domu leży obowiązek umożliwienia i zorganizowania pomocy mieszkańcom w dostępie do korzystania ze świadczeń zdrowotnych, przysługujących im na podstawie przepisów o świadczeniach z ubezpieczenia zdrowotnego.

W związku z nowelizacją ustawy o zakładach opieki zdrowotnej w czerwcu 2006 roku, która umożliwiła w ramach struktury organizacyjnej zakładu opieki zdrowotnej, wydzielenie jednostki organizacyjnej zlokalizowanej na terenie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (dom pomocy społecznej lub całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza) Minister Pracy i Polityki Społecznej skierował do wszystkich starostów/prezydentów miast na prawach powiatu apel w sprawie podjęcia działań w kierunku utworzenia takich jednostek, które sprawowałyby opiekę medyczną nad mieszkańcami domów pomocy społecznej. Według danych zebranych przez Wydział Polityki Społecznej na koniec III kwartału 2007 roku, tylko w 17 domach pomocy społecznej utworzone zostały zakłady opieki zdrowotnej. Tak więc w większości przypadków domy pomocy społecznej w dalszym ciągu finansują usługi zdrowotne, które powinny być finansowane z Narodowego Funduszu Zdrowia. Przekłada się to negatywnie na sytuację finansową mieszkańców, którzy już płacą składki na ubezpieczenia zdrowotne, a także ich rodzin oraz gmin, które dopłacają do pełnego kosztu utrzymania mieszkańca, w którym zawarte są także koszty związane z bezpośrednim finansowaniem usług zdrowotnych świadczonych w domach pomocy społecznej.

Ponadto informuję, że w bieżącym roku pojawiła się nowa możliwość dotycząca świadczenia usług pielęgniarskich w domach pomocy społecznej w związku z podpisaniem we wrześniu ubr. zarządzenia nr 69 -Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia umożliwiającego świadczenie środowiskowych usług pielęgniarskich również przez pielęgniarki zatrudnione w domach pomocy społecznej. Resort w trybie roboczym ustalił z Narodowym Funduszem Zdrowia między innymi, że świadczenia zdrowotne należne mieszkańcom mogą być realizowane w dwojaki sposób:

1) zakład opieki zdrowotnej występuje do wojewody o zmianę statutu – rozszerza działalność o świadczenia dla mieszkańców domów pomocy społecznej przez wydzieloną jednostkę. Występuje do inspekcji sanitarnej o dopuszczenie siedziby DPS jako miejsca świadczeń zdrowotnych.

Po spełnieniu warunków lokalowych realizuje świadczenia zdrowotne, które mogą być świadczone przez pielęgniarki domu pomocy społecznej po zawarciu z nimi stosownych umów, ale pod warunkiem spełniania wymogów kwalifikacyjnych zawartych w zarządzeniu Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia nr 69 z dnia 25 września 2007 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna (§ 22).

2) zakład opieki zdrowotnej rozlicza pielęgniarki w systemie zadaniowym; jeśli pielęgniarki zatrudnione w DPS spełniają wymagania kwalifikacyjne w zakresie pielęgniarskiej opieki środowiskowej i są wybrane przez pacjentów, mogą stać się pracownikami ZOZ (zatrudnionymi w części lub na całym etacie) i wówczas świadczą usługi zgodnie z § 31, z uwzględnieniem załącznika 12 zarządzenia – karta oceny pacjenta (do 60 pkt skali Bartela), realizują indywidualny plan opieki, zgodnie z załącznikiem 13 i w oparciu o katalog świadczeń – załącznik 14. W takim przypadku ZOZ wyposaża pielęgniarkę w zestaw przenośny dla pielęgniarki środowiskowej zgodnie z załącznikiem 10 do zarządzenia.

W ocenie NFZ w obecnym stanie prawnym brak jest jakichkolwiek przesłanek aby zakład opieki zdrowotnej nie realizował pielęgniarskiej opieki środowiskowej, gdyż w przypadku wyboru przez pacjenta lekarza – dyrektor ZOZ nie ma wyboru – wybór lekarza jest podstawą do roszczenia. Dyrektor ZOZ ma obowiązek zapewnienia takiej opieki. Gdyby dyrektorzy domów wskazywali, że zarządzenie nr 69 nie jest realizowane, to NFZ mógłby zastosować instrumenty skutecznego wyegzekwowania świadczenia usług pielęgniarstwa środowiskowego.

Rozumiejąc trudną sytuację pracowników domów pomocy społecznej, pod koniec ubiegłego roku tutejszy resort wystąpił do wszystkich wojewodów z prośbą o rozważenie możliwości zwiększenia środków finansowych w zakresie wysokości dotacji przekazywanych dla domów pomocy społecznej, w tym na wynagrodzenia pracowników. Zwiększenie przedmiotowej dotacji miało na celu zapewnienie poprawy warunków życia mieszkańcom domów jak i poprawę warunków zatrudnienia pracowników. Jednakże kompetencje w zakresie wielkości przekazanych środków i sposobu ich wykorzystania leżały po stronie wojewodów. Z informacji posiadanych przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej wynika, że w części województw w trzecim kwartale ubiegłego roku wojewodowie przekazali dodatkowe środki, które zostały przeznaczone na wypłatę dodatkowych uposażeń (premie, nagrody) dla pracowników domów pomocy społecznej.

W roku bieżącym także skierowałam pismo do wojewodów z prośbą o rozważenie możliwości zwiększenia środków na działalność bieżącą domów pomocy społecznej. Niektórzy wojewodowie już podjęli takie działania.

Minister Pracy i Polityki Społecznej nie posiada środków finansowych na dofinansowanie działalności bieżącej domów pomocy społecznej. Obecnie dysponuje rezerwą celową na realizację programów naprawczych w domach pomocy społecznej. Z uwagi na duże obciążenie finansowe powiatów jakim jest realizacja programów naprawczych, od wielu lat Minister Pracy i Polityki Społecznej czynił i czyni starania o zabezpieczenie źródła dofinansowania realizacji programów naprawczych. Środki na realizację programów naprawczych, a także finansowanie tworzenia nowych miejsc w domach pomocy społecznej były planowane jeszcze przed wejściem w życie przepisów dotyczących standaryzacji, bądź

w budżetach wojewodów, bądź w rezerwie celowej budżetu państwa. Tak więc wszystkie domy pomocy społecznej korzystały z takich dotacji, jedne wcześniej inne później.

Każdego roku (od wejścia w życie przepisów dot. kontraktów wojewódzkich) Minister Pracy i Polityki Społecznej występował z apelem do Marszałków Województw o uwzględnianie w priorytetach kontraktów wojewódzkich realizację programów naprawczych w domach pomocy społecznej. Tylko niektóre województwa samorządowe nie odpowiedziały pozytywnie na ten apel. Obecnie zgodnie z nowelizowaną ustawą o rozwoju regionalnym możliwość dofinansowania domów pomocy społecznej może się odbywać w ramach programów operacyjnych w latach 2007-2013 (dofinansowywanego ze środków EFS – priorytet rozwój infrastruktury społecznej, pod warunkiem, że taki priorytet został uwzględniony w programach operacyjnych województwa samorządowego).

Od wielu lat domy mogą ubiegać się także o dotacje na cele budowlane służące rehabilitacji osób niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (środki znajdują się w gestii marszałków województw). Wiele domów skorzystało także z dofinansowania ze środków rezerwy ogólnej budżetu państwa, którą dysponuje Rada Ministrów. Dlatego też nie mogę zgodzić się z tezą, że środki na realizację programów naprawczych pojawiły się dopiero po 2006 roku. Ponadto wyjaśniam, że domy pomocy społecznej, które nie osiągnęły standardu usług od roku 2008 nie mogą podnosić opłat za pobyt w domu pomocy społecznej (opłaty do wysokości kosztu utrzymania z roku ubiegłego), co w konsekwencji przekłada się również na wysokość środków na bieżące dofinansowanie jednostki, a od przyszłego roku nie będą mogły przyjmować nowych mieszkańców.

Pragnę zapewnić Pana Marszałka i Panią Senator, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dokłada i będzie dokładać dalszych starań w celu rozwiązania problemów dotyczących funkcjonowania i finansowania domów pomocy społecznej. Jednocześnie wyjaśniam, że działania resortu będą koncentrowały się głównie w kierunku przeniesienia ciężaru finansowania świadczeń zdrowotnych w domach pomocy społecznej na Narodowy Fundusz Zdrowia. Już kolejne pismo w tej sprawie zostało skierowane do Pani Ewy Kopacz Ministra Zdrowia.

Wystosowano także pismo do Ministerstwa Finansów z propozycją nowelizacji przepisów art.87 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz w sprawie urealnienia wysokości środków planowanych w budżetach wojewodów na dotowanie domów pomocy społecznej. W odpowiedzi Minister Finansów wyjaśnił, że proponowane zmiany przepisów w zakresie finansowania domów pomocy społecznej mogą być rozważone przy okazji prac nad nową ustawą kompetencyjną. Przygotowywane jest kolejne wystąpienie do Ministra Finansów o dodatkowe środki dla domów pomocy społecznej.

Trwają także prace nad nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, także w zakresie przygotowania nowej definicji kosztu utrzymania. Jeżeli wszystkie działania resortu powiodą się, wówczas sytuacja finansowa domów pomocy społecznej powinna ulec poprawie, jednak odpowiedzialność za poziom wynagrodzeń w domach pomocy społecznej należy i należeć będzie do kompetencji samorządu.

MINISTER

Jolanta Fedak